

Učiteljski TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dné vsakega
meseca na celi polí.

List za šolo in dom.

Veljá
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 22.

V Ljubljani 15. novembra 1871.

Tečaj XI.

Začetni uk.

Po katerem učilu ima začetni uk najboljši vspeh, se težko odloči, kajti v eni šoli ugaja to, v drugi ono učilo bolje; v eni šoli se doseže po tem, v drugi po drugem vodilu boljši napredek. Vedeti je treba, da nobeno učilo (metoda) ne daje dobrega vspeha sama od sebe, ampak dober vspeh izhaja od prizadevnosti učiteljeve, od tega, kako učitelj učilo vodi in oživlja, in slednjič pride dober vspeh od rednega šolskega obiskovanja.

Po mojih mislih dosegel bi se pri pervencih po pisobralnem učilu najboljši vspeh, ako bi ne imelo to učilo, posebno na deželi preobilo ovir. Učenci morajo pri tem učilu imeti koj pisalno orodje t. j., tablico in čertalnik, da morejo to, kar se učijo, pisati. Kako pa je na deželi s pisalnim orodjem, posebno pri pervencih? Tudi je na deželi še vedno slaba navada, da učenci ne začnejo vsi ob enem v šolo hoditi, kar dela učitelju obilo sitnosti. Nadalje starši nočejo otrokom kupiti pisalnega orodja, misleči, da, dokler otrok brati ne zna, pisalnega orodja ne potrebuje. Nahajajo se pogosto celó taki starši, kateri nočejo, da bi se njihovi otroci pisati učili, kajti mislijo, da je pisanje posebno pri dekletih nepotrebna reč. Na deželi se ne manjka takih abotnežev, ki mislijo, da pisati učiti se, je nepotrebno in nespametno. Vidi se, da pri takih okolščinah se tudi to učilo ne more spešno rabiti.

Po svoji skušnji mislim, da je za šole na deželi glaskovalno učilo (Lautiermethode) ravno tolikošne važnosti, in da se po njem zarad omenjenih ovir, ki se pri pisobralnem učilu nahajajo, več doseže, nego po pisobralnem. *)

*) Menimo, da se le po pisobralnem učilu polaga prava podlaga začetnemu uku, in učenje tudi najbolj zanimiva. Učitelj naj tedaj po otrocih zbuja pri starih podporo do šole.
Vredn.

Pri poduku pismenk, zlogovanja in branja, služi posebno izverstno g. Cibinov premični „Abc“. Za podučevanje v poštevanji pa posebno dobro služi rusovska računska mašina. Učiteljem naj bi ne manjkalo potrebnih učnih pomočkov, in šolsko obiskovanje naj bi bilo bolj redno, potem bo lažje soditi, po katerem učilu ima začetni uk boljši vspeh.

M. Kovšca.

Ivan Komenski in njegova didaktika.

(Po spisu gosp. prof. Kandernala v sporočilu ljublj. gimnazije l. 1867.)

(Dalje.)

Ta načert je z delom obložil Komenskega tako, da ni mogel sprejeti predloga švedskega državnega zbora, da bi ondanje šole pre naredil in zboljšal.

Kmalí potem pa je bil povabljen na Angleško, kjer so njegove ideje sploh čislali. Leta 1641. res gre na Angleško. Tù bi bil imel prevzeti vodstvo nekega zavoda v izobraženje učenih mož, in država bi bila pomočke preskerbovala.

To je že tudi bilo v parlamentu obravnano, a nemiri na Irskem in notranje vojske, ki so se bile tačas vnele, so to doveršitev ovirale.

V tem času je gospod Ludovik žl. Geer dvakrat povabil Komenskega, da bi k njemu na Švedsko prišel, in tù s pomočjo njegove podpore v pokoju in brezskerbno nadaljeval svoja pričeta dela. Ta plemeniti gospod Geer bil je nizozemski tergovec, se je bil naselil v Norköpingu, in je s svojimi neizmernim bogastvom skazoval človekoljubna dela. Komenski je to vabilo sprejel, in leta 1642. zapuhti Angleško, od koder so ga njegovi tamošnji prijatelji ne radi ločiti videli.

Prišedši na Švedsko šel je v Stockholm, kjer je gospod Geer bival. Pri tej priložnosti se je bil seznanil z državnim kancelarjem Aksel Oksenstiernom in s kancelarjem vseučilišča v Upsali, Janezem Skitem. S tema in z drugimi učenimi možmi se je pogovarjal o svojem načertu, in njih misli v tej stvari spoznoval. Potem se napoti v prusko mesto Elbing; kajti bal se je na Švedskem verskih preprirov. Tù je pričel tista dela, s katerim bi se šolskim potrebam, zlasti kar zadeva nauk v jeziku, pomagati moglo. V Elbingu moral je Komenski svojo delavnost še na druge strani obračati. Mnogim učencem, ktere so stariši v ta namen v elbingsko gimnazijo pošiljali, da bi slavnega pedagoga poslušali, vstrežal je po več ur na teden s svojim izverstnim razlaganjem. Zaviralo ga je torej zdaj to zdaj

uno, da prava njegova dela niso mogla napredovati. Še le proti koncu leta 1646. je potoval na Švedsko, da je nemirnemu gospodu Geeru o svojem dosedanjem delovanji sporočal.

Pokazana njegova dela je sodila posebna komisija, ki jih je za natis priporočila. Komenski se toda vèrne nazaj v Elbing in nadaljuje v letih 1647 in 1648 za natis namenjena dela, da bi kolikor le mogoče kmali na svetlo prišla.

Prigodi se pa, da starešina — Justin — naseljenik českih bratov v Lisi, umerje, in da Komenskega na njegovo mesto izvolijo. Vsled tega se mora preseliti v Liso, in še le tù svoja dela izdà, namreč: „*Methodus linguarum novissima*“, prenarajena „*Janua linguarum*“, „*Lexicon januale latino-germanicum*“, „*Grammatica latino-vernacula*“, „*Altrium lingue latinae*“, „*rerum et linguarum ornamenta exhibens*“. Med temi učenimi deli je „*Methodus linguarum novissima*“ najvažnejše in tako rekoč ključ k vsem drugim.

Česki bratje, ki so po sklenjenem vestfalskem miru zgubili vse upanje, da bi se kedaj v svojo domovino vernili, dobili so v Komenskem pravega dušnega pastirja, ki je skerbel po očetovsko za njih materialne in dušne potrebe. Ta skerb in ljubezen do svojih bratov mu ni pripuščala, z drugim se pečati, in njegovo nadaljno učenje je po malem napredovalo.

Komaj pa je na svojem novem mestu najpotrebnejše storil, nagovarjata ga mladi knez Žiga Rakoci in njegova mati Susana Lorantfi, da bi šel v njuno mesto Sáros-Patak, in njima pri napravi novih šol pomagal z besedo in djanjem. Komenski se je temu nagovarjanju vdal, nekoliko zavoljo tega, ker mu je to opravilo dopadalo, nekoliko pa zato, da bi svojim bratom na Ogerskem pridobil knezovo podporo in usmiljenje. Leta 1650. dospel je v Sáros-Patak in osnoval pod svojim vodstvom šolo, ki je med ogerskimi zavodi slovela do najnovejših časov.

Tù je tudi razun mnogih drugih šolskih knjig spisal slavno delo „*Orbis pictus*“, ktera knjiga, akoravno popravljena, še dan danes mladini zelo dopada.

Za štiri leta umerje Komenskega veliki varh, knez Žiga Rakocita. Komenski se zarad tega ni mudil več v Sáros-Pataku in šel je v Liso. Ali ni mu bilo dano, da bi dolgo tù ostal.

Med Švedi in Poljaki vnela se je bila vojska. Poljaki si svojo zgubljeno deželo zopet pribujujejo, a pri tej priliki poderó Liso, in Komenski uide komaj in reši svoje življenje. Po dolgem potovanji po Nemškem pride poslednjič v Amsterdam, kjer ga je z veseljem sprejel Lovrenec plemeniti Geer, sin njegovega prejšnjega dobrotnika. Tù dopolnuje svoje osodopolno življenje nekoliko

s podučevanjem, nekoliko s pisanjem. Še v 77. letu svoje starosti je tu pisal učeno delo pod naslovom „Unum necesarium“, ktero nam njegovo pobožnost in človekoljubje naj bolj pojasnuje. V njegovem 80. letu, ko je naj lepša rečno - znanstvena dela izdati nameraval, prehitela ga je nemila smert. Umerl je 15. novembra 1671. *) in v cerkvi v Nardenu pokopan. Še le pred malo leti so mu postavili njegovi rojaki v Brandeis - u na reki Adler na severovzhodnem Češkem, kjer je pisal slavni „labirint sveta“, primeren spominik.

II.

Med brezštevilnimi spisi Komenskega — sama „Opera didactica“ obsega nad 1000 listov — zasluži „Didactica magna“ prvo mesto. Več let se je Komenski skerbno pripravljal na to delo in posamesne točke nabiral. Zgodej se je Komenski prepričal, če se hoče pospešiti izreja mladosti, od ktere se le more pričakovati boljše prihodnosti, treba je prenarediti vse šolstvo, zlasti pa metoda. Koj v začetku svojega delovanja na učiteljskem polji je mislil na to, kako bi se taka preuredba doveršiti mogla. Tega nas prepriča že nova latinska slovnica, ki obsega vsa nova pravila in vodila. Bila je že leta 1616. v Pragi natisnjena. Po enakih načelih bila je osnovana metodologija, ktero je spisal za odgojitelja otrok gospoda Jurija Sadovskega, svojega pokrovitelja. Kmali potem, namreč leta 1630. je v Lisi dokončal „Didactica magna“. Pisana je v Češkem jeziku, kajti Komenski jo je odmenil v prid svoje domovine. Pa dolgo je trajalo, predno je mogel svojo izverstno delo v javnost spraviti. Leta 1638. so ga Švedski državni stanovi povabili, da bi njih šole popravljal. Tu je tedaj svojo „Didactica magna“ prestavil v latinski jezik, da bi se v tej obliki splošno in povsod razširjevati mogla. V tej kosmo - politični podobi pošlje jo švedski šolski komisiji, in posnetek obširne knjige tudi svojim prijateljem na Angleško, ki so jo kmali natisniti dali.

„Didactica magna“, z lepim predgovorom na čelu, ima namen, pokazati pota in naštetii pogoje, s pomočjo kterih se more mladina hitro in gotovo pripeljati do prave omike in temeljitega izobraževanja.

Končaje ta spis, naj še na kratkem navedem kratek zadržaj 33 člankov Komenskega „Didactica magna“.

1. Človek, perva, najpopolnša in najimenitša stvar.
2. Namen človeka sega čez to življenje.
3. To življenje je pripravljanje za večno.

*) Danes 15. nov. torej je njegova dvestoletnica.

4. Pripravljanje za večno življenje obsega tri dele, sebe in s seboj vse druge spoznavati, vladati in k Bogu napeljevati.

5. V dosego tega, namreč učenosti, kreposti in pobožnosti, je že narava v nas seme vsadila.

6. Če hoče človek človek postati, treba ga je izobraževati.

7. Izobraževanje človeka se pričenja najpristojeje v njegovi mladosti.

8. Mladina potrebuje omike in šol.

9. Mladina obojnega spola se mora šoli izročiti.

10. Podučevanje v šolah mora biti splošno.

11. Dosedaj niso šole popolnoma zadostovale svojemu namenu.

12. Šole se morajo zboljšati.

13. Podlaga šolskim prenavedbam mora biti natančen red v vsem.

14. Natančen red šolam izvesti se mora po naravni poti tako, da ga nič ne ovira.

15. Pravila življenje podaljšati.

16. Splošne tirjatve podučevanja in učenja, t. j. kako se more z dobrim in gotovim vspehom sam sebe in druge učiti.

17. Pravila lahkega podučevanja in učenja.

18. Pravila temeljitega in jedernatega podučevanja in učenja.

19. Pravila kratkega in ročnega podučevanja.

20. Metoda (način podučevanja) znanstev posebej.

21. Metoda umetnosti.

22. Metoda jezikov.

23. Metoda nraavnostne omike.

24. Metoda pobožnost vneti.

25. Ako se hočejo šole prenavediti v smislu pravega kristijanstva, treba je vse poganske knjige iz njih odpraviti, ali pa jih previdnejše rabiti.

26. O šolskem strahovanji.

27. O čveterni razdelitvi šol po starosti in napredku učencev.

28. Misel o domači (materni) šoli.

29. Misel o šoli z maternim učnim jezikom.

30. Latinska šola.

31. Akademija.

32. O splošnem šolskem redu.

33. O tirjatvah, da se vpelje ta (Komenskega) metoda.

Komenski je bil prvi, ki je spoznal važnost naravne metode, imenitnost maternega jezika, korist rečnega in kazalnega nauka, na ktere reči je on v šoli obračal največo pozornost, in to vsem odgojiteljem živo priporočal. Njegova pravila

so tudi kmali obveljala v mnogih deželah. Povsod, kjer so se vpeljala, povzdignila se je očitvidno mladinska omika, prva podlaga dušnega in materialnega blagostanja.

L.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

17. Kakor Dobrovsky so se na slovensko slovstvo prijateljsko ozirali tudi drugi pisatelji česki. Med njimi slovi Fran Ladislav Čelakovsky (roj. l. 1799, u. l. 1852). Nabiral je on narodne pesmi vseh rodov slovanskih ter v prvih treh zvezkih (l. 1822 — 27) na svetlo dal nekaj slovenskih in prav kranjskih. Kar izroji Krajnska Čbelica. V časopisu „Českého Museum“ l. 1832. IV. str. 443 — 454 naznani Čelakovsky njene perve (I — III) bukvice.

Rad bi se soznanil z jezikom slovanskim po njegovih različnih narečjih ter z njihovimi slovstvi, pravi, toraj sem jel prebirati tudi knjige milih Slovanov prebivajočih po Kranjskem, Koroškem in Štírskem; ali bile so tako pokvarjene, da sem že obupoval, ali si pomorejo kdaj iz kaluže, v katero so bili zabredli. Pozneje pride na dan vendar nekaj spisov v boljši obliki; dobim nekaj pesmi iz ust prostega ljudstva; zdaj je izrojila Čbelica, ki obéta, da se kranjska Muza v kratkem ovenča s krasnejšimi cvetki. — Na to presoja Čbelico bolj na tanko, hvalno omenja vzlasti Prešerna, prestavi nekatere njegove pesmi na česko, ter piše:

Naslednji sonet „Čerkarska pravda“ poprijema kranjske gramatike in pravopisce, a zabavljica njegova bi s prav malo premembo predmetov svojih lahko našla tudi pri nas. Po natisnjenih besedah in kratki razložbi sonetovega pomena piše dalje:

„Výborně, milý Prešern“! enega mnenja smo z Vami. — Priznati se mora, da jezik naših Slovencev je kaj bogato previden s slovnici. Kolika sreča to! — Ko bi se vsa njihova književnost sicer dala sošteti na perstih ene roke — nič ne škoduje. — Slovenci imajo poln „ducet grammatik“, in toraj obilo prijetnega, glavo in serce likajočega beriva! — Kolika je pa tudi teh gospodov bistroumnost in skerblijivost, která se obrača na čerke same! — O veliki „reformatorové“ — v abecedah! — Vendar nikar da bi norčeval se v tej reči še dalje.

Znano je sploh, da pismo latinsko ne skezá s čerkami za vse glasove, kar se jih nahaja v jeziku slovanskem. Slovani, kteri rabijo latinsko abecedo, so si toraj pomagati hotli tako, da ali po več čerk pisarijo za en glas ali pa z nekterimi čerticami in kljukicami

razločujejo sorodne glasove. Po prvem načinu ravnaajo Jugoslovani, po drugem Cehi in deloma Poljaki. Poslednje leta pa vstane na štirskem mož, kateri ima za slovenski jezik sicer mnogo zaslug, Peter Dainko, in prične po slovnici, pa tudi v družih svojih na svetlo dajanih spisih in spiscih, dotlej po sestavljanji z več čerkami naznanovane glasove izrazovati z enojnimi znaki. Berzo pa najde i ta „mistr mistra“ svojega. Metelku namreč Dajnkovo početje ni bilo všeč, kakor je sam v predgovoru svoje slovnice omilovaje opomnil: „Schon P. Markus versuchte es unserm orthographischen Mangel zum Theile abzuheffen, — aber unglücklich! Eben so wenig ist diess dem H. P. Dainko gelungen“. Sam se je toraj vzdignil ter je iznašel nekaj novih čerk, da bi znamenjal z njimi nekatere samo- in soglasnike! Pa njegove čire-čare (čary-mary) ravno tako drugim niso mogle dopasti, kakor njemu Dajnkove novote niso bile po volji. Kaj tedaj početí v tej zmešnjavi babilonski? Modrejši (kakor tudi izdavitelj Čbelice kranjske) se ravnaajo po stari navadi, in bodi jim i za to hvala. Po naši misli je latinska abeceda, vzlasti po svoji razširjenosti po večem delu naše zemlje, sama na sebi tako doveršena, da z lepo ne sprejame nobenih novih znakov; in ko bi bili še tako primerjeni, vedno bodo žalili oko in poterjeni ne bodo. To so čutili dobro prvi vstanovitelji naših latinsko-slovanskih abeced, in nespametno bi bilo misliti, da naši predniki niso imeli toliko razuma, kolikor ga je treba k izmišljenju nekterih čerk; le skerbelo jih je in bali so se, da ne bi bili v posmeh, česar se pa — se vé da — naši novejši in pogumniši slovničarji nikakor ne bojijo. To je tedaj znamenje nemale derznosti, s tû pa tam pobranimi ali v svoji učeni glavi v potu svojega obraza nakresanimi pismenkami vsilovati se bodi si svojemu narodu bodi si vesoljnemu Slovanstvu in hoteti po svoji glavi učiti ga brati in pisati. K sreči ne najdejo njihovi bistri iznajdniki nobenega nasledstva, in naj se toraj nikar ne čudijo, da tudi tû velja: kolikor glav, toliko misli; sej se tolikrat sami s svojo lastno glavo poravnati ne umejo. Ostanite tedaj raji, ljubi Slovenci! pri svoji navadni pisavi; ne dajajte prostora tem in podobnim pustim in nevžitnim novotarjam; in ako bi vam kdaj na misel prišlo popravljati svoj pravopis in svojo abecedo, storite to po načinu Čehov in Poljakov, ter sprejmite za svoje f, s, z, fh, sh, zh naše s, z, c, š, ž, č; s tim sebi in nam knjižno branje vzajemno polahkate ter mnogo pripomorete k povzdigi svojih in naših tiskaren; čim več se povede pisma, tim lože se skerbí za lepšo obliko njegovo. Ne bi pa svetoval, da se take obnove naj poprime kak suhoparen gramatik; ako že kdo, naj se je loti kak bistrumen in priljubljen spisovatelj — kak Prešern.

Po tem presoja Čbelico še v drugih rečeh ter opominja naposled, naj se Slovani med seboj nikar ne ločimo, marveč zedinjamo, češ da na nas gleda šestdeset in več milijonov Slovanov.

Ta spis je po nemški Čop ponatisniti dal v „Illyrisches Blatt“ l. 1833. štev. 6 — 8 s svojimi pristavki in popravki. Med drugim omenja vzlasti Prešernove „Nova Pisarija“ (Kr. Čbelica II. str. 30); ko bi česki sodija vedil te zabavljice posebne namere, gotovo bi katero povedal bil posebej o njej. Po vsem svojem načinu in duhu spominja le-ta na Alfierijevo „I Pedanti“.

K sklepu str. 31 pravi: Misel g. Čelakovskega o neprimernosti novih čerk je tudi naša; le pristaviti še moramo, da se nam pravila, po katerih se je storila ta novotarija, in katerih ni bil najprej postavil Metelko, zdijo še bolj graje vredne kot njihova izveršitev po njem. To s potrebno natančnostjo dokazati, nam zdaj prostor ne dopusti; zgodi se pa lahko drugikrat, ako se pokaže potreba. Sicer pa nismo te misli, da g. Metelkova slovnica z njegovimi čerkami obvelja ali ne obvelja; marveč smo si svēsti, da ta koristna knjiga v drugih rečeh obderži svojo očitno veljavo, naj že ktera koli osoda zadene nove pismenke.

Občni zbor društva „Sole“.

(Konec.)

Udov šteje „Šola“ le še malo. 17 je pravih družabnikov, 20 je podpornih udov in dobrotnikov. *) Da k društvu ne pristopajo bolj, kriva je v 1. versti revščina učiteljev in srenj, ki bi se najbolj vdeleževati morali. Drugič je pa pri nas že zelo veliko društev, da se že komaj vse podpirati more. Največi vzrok je pa ta, da se iz nevednosti o koristi dobrih šol za šolske namene ničesar storiti noče.

Materijalni stan „Šole“ je sledeči: Dohodkov je bilo 86 gold. (vstavnine, vpisnine, letnih doneskov in darov; stroški znašajo 49 gold. 65 kr., tiskanje vabil in pravil, pisarije, papir, razpošiljanje, Stegnarjevi zemljevidi, vezanje koledarja učit. in drugi stroški). V blagajnici ostane čistih dohodkov 36 gold. 65 kr.

Družabniki so na dolgu okoli 20 gold. (Natanko se to ne more določiti, ker ni znano o vseh družabnikih, ktere verste so.)

Razun omenjene gotovine v denarjih ima društvo že več šolskega blaga, namreč: 90 Stegnarjevih zemljevidov, 120 „učiteljskih

*) Med podpornimi udi je tudi njih vzvišenost, preblagorodni gospod Baron Konrad pl. Eibesfeld, c. kr. namestnik v Lincu, kateri je v cenjenem listu društvu naznanil svoje priznanje o namenu „Šole“.

koledarjev“ (toda brez pravega „koledarja“, za katerega bi bilo treba kolek od 6 kr. plačati), več risalnega in pisnega papirja, podkladov za lego pri lepopisji, pisank, peres, risalnih predlag, deržajev, svinčnikov, čertalnikov, tablic za pisanje in risanje po stigmografski metodi, podob za prirodopisni nauk triogelnikov, ravnil, spominkov. i. t. d. Na to sporočilo blagajnikovo dostavlja g. Stegnar sledeče:

Ako bode naše društvo „Šola“ imela dovelj podpore, preskerbela bode naše šole kolikor le mogoče z obilnimi učnimi pomočki. Tako bode na svitlo dajalo zemljevide po nizki ceni enako zemljevidu vojvodine Kranjske. In sicer zemljevid Avstrije, Evrope itd. v veliki obliki za splošno rabo in v majhni obliki za učence. Društvo bode poskušalo, da bi kateri domačih ključavničarjev narejal po nizki ceni male enostavne telurijske, da bi domači mizarji napravljali stroje za številjenje. Tudi bode društvo na to delalo, da bode vse šolske priprave iz prvih rok, naravnost iz tvornic kupovalo v veliki meri, da bode potem mogoče obilo obdarovati družabnike svoje in druge šole. Toda vse to bode odbor „Šole“ le tedaj doseči mogel, ko bode imel obilo materialne podpore. Zavoljo tega naj bi vsi šolski prijatelji, zlasti pa učitelji, povsod razlagali namen „Šole“ in nagovarjali, da se zlasti šole v društva vpišejo, pa da tudi drugi domoljubi podpirajo dobro stvar. Le na ta način bode mogla „Šola“ v Idriji in vse ljudsko šolstvo na Kranjskem napredovati.

3. točka dnevnega reda bila je volitev odbora po §. 10. društvenih pravil, vsled katerega se voli 6 odbornikov, ki so v Idriji, in 12 vnanjih odbornikov, po eden v posamnih šolskih okrajih na Kranjskem.

Za Idrijo so bili izvoljeni sledeči p. n. gospodje:

F. Stegnar, okrajni šolski nadzornik, L. Urbas, oskerbnik fabriški v pokoju, Št. Lapajne, tergovec, J. Čerin, nadučitelj v Žireh pri Idriji, J. Rupnik, učitelj, Anton Levstik, učitelj. *)

Za ljubljanski šolski okraj p. n. g. Praprotnik; za okraj ljubljanske okolice g. Govekar, nadučitelj na Igu; za kamniški okraj g. J. Adlešič, učitelj v Kamniku; za kranjski okraj g. Fr. Krašan, šolski nadzornik in prof. v Kranji; za radoliški okraj g. M. Žolgar, šolski nadzornik in prof. v Kranji; za logaški okraj g. L. Božič, nadučitelj v Planini; za postojnski okraj g. L. Hiti, šolski nadzornik v Ipavi; za kočevski okraj g. J. Raktelj, nadučitelj v Ribnici; za novomeški okraj gosp. Al. Jeršè, učitelj v Št. Mihelu; za črnomaljski okraj gospod Anton Aleš, dekan

*) Pervosednika, zapisnikarja in blagajnika si odborniki pri seji iz med seboj izvolijo. Za prvo častno mesto je občni zbor nasvetoval šolskega nadzornika in izverstnega šolnika, gospoda F. Stegnarja.

in šolski nadzornik v Semiču; za kerški okraj g. J. Polak, častni korar, dekan in šolski nadzornik v Leskovcu. (Za litijski okraj se ni volil odbornik, ker v tem okraji bodo za-se imeli enako podporno društvo.)

Po dokončani volitvi, ki se je po nasvetu „per aklamacijem“ izversila, razjasnila so se po želji nekterih gospodov društvena pravila, posebno pa §. 5. o dolžnostih in doneskkih družabnikov. Vsak ud „Šole“ namreč — bodi si pravi ali podporni — more plačevati razne letne doneske in razno vpisnino, ali 1 gld. ali 2 gld. ali 4 gld. letnine. Kolikor večji je toda njegov donesek, tolikor večje bode tudi povernilo. G. učitelj Podobnik želi poslednjič, da bi bili občni zbori „Šole“ vedno v Ljubljani; a to se ne sprejme, rekoč, da bodo morda družabniki „Šole“ kedaj želeli, da se občni zbor napravi kako leto v Idriji.

Konečno se pervesednik serčno zahvaljuje mil. proštu gosp. dr. Pogačarju, da so blagovolili zbor s svojo nazočnostjo počastiti, in tudi vsem drugim gospodom, ki so se tudi 3. in zadnjega zbora šolskega v letošnjih počitnicah vdeleževali in s tem najbolj razodeli svojo sterpno ljubezen do vseh šolskih naredeb.

Tako se je izversil še dovelj častno vstanovni in prvi občni zbor društva „Šole“, ki je komaj malo kali poganjati začela. Bog daj, da bi iz teh kali izrastlo velikanško drevo, ki naj bi rodilo obilo sadu — v korist našega še zeló zanemarjenega ljudskega šolstva!

Občni zbor učiteljskega društva za Kranjsko.

(Dalje.)

G. Stegnarjev nasvèt, da naj se učiteljsko društvo za Kranjsko spremeni v slovensko učiteljsko društvo, podpira tudi g. Podobnik, ter jasno dokazuje, da je taka združba slovenskih učiteljev mogoča, ker imajo vsi isti učni jezik, iste nauke, učne črteže in šolske namére; pa tudi kaže, da bi tako društvo v političnem oziru ne bilo kar nič nevarno, ker učitelji niso prekucijskega duha, da jim je pred očmi le povzdiga domačega šolstva itd.

Ta druga točka se tedaj enoglasno in navdušeno sprejme. *)

Na versto pride 3. točka: „Ali je želeti, da bi edini slovenski šolski list bolj pogosto izhajal kakor do sedaj, in kako bi se to doseglo“.

G. Iv. Tomšič nasvetuje, da bi se obravnava o tej točki izpustila, ker okoliščine za večkratno izdajo šolskega lista sedaj še niso vgodne in

*) Prošnjo, da bi se v tem smislu prenarredila društvena pravila, je odbor učit. društva 12. t. m. izročil sl. o. k. deželni vladi.

ker so v zborovanje napovedane važnejše obravnave t. j. nasvėti k postavi o pravnih razmerah ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Ta nasvèt se sprejme in o tej 4. točki govori g. Lapajne:

„Slavna gospoda!“ V malo dnéh se bode slavni naš deželni zbor pomenkoval o dveh važnih postavah, ki segate globoko v šolsko in učiteljsko življenje. Perva teh postav bode določevala, kako naj se ljudske šole na Kranjskem napravljajo in vzderžujejo; druga pa bode govorila o pravnih razmerjah ljudskih učiteljev na Kranjskem. Danes smo se kranjski učitelji tudi v ta namen tukaj zbrali, da se bomo posvetovali, kakošni bi morali biti omenjeni postavi, da bode na njih podlagi kranjsko ljudsko šolstvo napredovati moglo. To posvetovanje pričnemo v prijetni nadi, da se bode slavni deželni zbor na naše prošnje in želje ozirati blagovolil.

Vsaka teh postav bode obsegala obilo obilo določeb; vse pretresovati bi pač bilo koristno, toda toliko zamudno, da ne bi mogli vseh obravnavati, ako bi več dni zborovali. Zatoraj se moramo zadovoljiti, da bomo le najvažnejše §§. v pretres vzeli.

Po moji neveljavni razsodbi bi bil v postavi o napravljanji in vzderževanju ljudskih šol najvažnejši §. 37. vladinega predloga od leta 1869., kojega leta bi se bila imela ta postava že skleniti.

Omenjeni §. določuje namreč, kdo naj šole napravlja, vzderžuje in kdo naj učitelje plačuje.

Vlada nasvetuje v svojem predlogu, naj bi to nalogo prevzeli šolski okraji pod vodstvom okrajnih šolskih svetov; t. j. napravijo naj se okrajne šol. blagajnice, ktere bodo vse šol. stroške, kakor tudi učit. plače izplačevale.

Ko so leta 1869. razni deželni zbori na Avstrijskem to postavo pretresovali, so se trije deželni zbori tega vladinega predloga poprijeli, namreč česki, koroški in goriški deželni zbor.

Gorenje-avstrijski in salcburški deželni zbor sta vladini predlog še nekoliko na korist učiteljev spremenila, ker sta določila, da bodo učitelji svojo plačo dobivali iz deželne šolske zaloge, ktera naj se v ta namen ustanovi.

Dolenji-avstrijski in štajerski deželni zbor sta tako ukrenila, da so se za plače učiteljev napravile okrajne šolske blagajnice; za druge potrebe šolske pa morajo skerbeti posamne srenje.

Najslabše šolske postave so po mojem mnenji napravili v Istriji, na Moravskem, Šleskem in Predarelskem, v kterih deželah bodo še dalje le posamesne srenje vsaka za-se za vse svoje šolske potrebščine in za plačo učiteljevo skerbeti morale.

Kako naj bi se pa na Kranjskem učinilo?

Jaz bi nasvetoval, da bi kranjski učitelji, ki smo danes tù zbrani, v tej točki tako-le prosili naš slavni deželni zbor:

a) Ljudski učitelji na Kranjskem naj bi dobivali svojo plačo iz deželne šolske zaloge, ki naj bi se po zgledu drugih dežel v ta namen ustanovila. Za napravo in vzderževanje šolskih poslopij in šolskih vertov, za učne pomočke, učiteljevo stanovanje in druge šolske potrebščine naj bi pa skrbeli šolski okraji.

b) Ako bi se ne mogla osnovati deželna šolska zaloga, naj pa prevzamejo vsi skerb za šolo šolski okraji.

c) Ako bi se tudi to doseči ne moglo, ustanové naj se vsaj za plače učiteljev okrajne šolske blagajnice, in le druge šolske potrebe naj pre-skerbljujejo posamne srenje.

č) Nikdar pa naj se ne nalagajo vse dolžnosti do šole vsaki občini za - se.

Ako bi se to poslednje zgodilo, naše šolstvo nikakor ne bo napredovalo, kajti znano je, kako malo se srenje na Kranjskem za svoje šole menijo, kako neredno ali celo nič ne odrajujejo učitelju njegovo pičlo plačo, in kako malo skerbé za druge šolske potrebščine. In tudi vkljub novim šolskim postavam se naši malo omikani župani in srenjski zastopniki ne bodo dosti brigali za koristi svojih šol.

Drugo važno vprašanje pri tej postavi je, kje se bode dobival denar za šolske blagajnice.

V §. 45. vladinega predloga je omenjeni šolski denar od vsakega šolo obiskajočega otroka, to šolnino; naj srenjski predstojnik pobira in jo odrajuje dotični šolski blagajnici.

Razen Predarelskega je bila leta 1869. vpeljana povsod šolnina. Toda v mnogih deželah so jo začeli letos odpravljati. Šolnino pa naj bi nadomestovala šolska priklada k davkom.

To bi bilo res najprimernejše; kajti znano je, koliko pritožeb je zbog šolnine, naj jo že pobira učitelj, župan ali kdo drugi. Prepričan sem, da bi to ljudstvu — ko že more plačevali — gotovo vstrezalo. V tem smislu naj bi se tudi zarad odprave šolnine naprosil naš deželni zbor.

V postavi o napravljanji ljudskih šol je toda še obilo več ali manj važnih določeb, o katerih naj bi se še dalje posvetovali; pa zavoljo pomanjkanja časa prestopimo k drugi postavi, ki govori o pravnih razmerah ljudskih učit. na Kranjskem, to je o naši plači, o naših pravicah in dolžnostih.

G. Lapajne nasvetuje potem tako, kakor so učitelji iz planinskega okraja deželni odbor prosili (glej 17. list „Uč. Tov.“!).

G. M. Zarnik govori o tej stvari tako-le:

Gospoda moja! Jako težko smo pričakovali kranjski ljudski učitelji začetek slavnega deželnega zbora, ker nadjali smo se, da nam bode letos vže vendar enkrat posijalo blago solnce boljše prihodnosti. Slišimo, da bode slavni deželni zbor letos vendar le spravil šolsko postavo na dnevni red. Toda to moje nado mi nekoliko kalí okolščina, da te postave letos ni predlagala slavna vlada, kajti med vladinimi predlogi, ki so se podajali v prvi seji deželnemu zboru, ne nahajamo omenjene postave. Pride tedaj le kot predlog deželnega odbora v slavni deželni zbor. Iz te okolščine posnemam, da vlada ne misli tako resno zastopati koristi kranjskega ljudskega šolstva, kakor bi ga bila pa gotovo zastopala, ko bi predlagala sama omenjeno postavo. Poznam možé v slavnem deželnem zboru, katerim je kranjsko ljudsko šolstvo gorko pri srcu, al povedati moram, kar se že iz poslanskih krogov sliši, da se tem možem ljudski žep enmalo preveč smili. Al denar, kateri se izda za šolstvo, ni zgubljen, ampak je kapital, ki donaša vsemu narodu prebogaté obresti. Mi učitelji tudi dobro vemo, da so davki visoki, ter da posebno naša Kranjska ne more dosti več nositi; al tega nismo mi učitelji krivi, toraj mislimo, da ni pravično, da ni ravno naš stan naj prvi tam, kjer se varčno ravná, naj zadnji pa tam, kjer se delavec po zasluženji plačuje. (Dobro!)

„Delavec je vreden plačila“, pravi star pregovor, in od nas kranjskih ljudskih učiteljev menda vendar ne bote zahtevali, da bi se zarad pohlevnosti in rodoljubnosti emancipirali od tega izreka! (Dobro!)

Po pravici smemo zahtevati, da, ker vse svoje dušne in telesne moči za narodov napredek žertujemo, da nas tudi narod pošteno živi. (Živahno

priznanje.) A kako nas narod sedaj živi? Za 200 — 250 gold. mora učitelj opravljati tri službe. On mora biti mežnar, organist in učitelj. Ker ima pa učitelj kakor drugi ljudje le 2 roki in pet počutkov, si mora najeti hlapca, da mesto njega mežnari. Toda hlapec tudi ne živi od samega zraka, toraj mu je treba 80 gold. brez hrane ali pa 40 — 50 gold. s hrano na leto plačati. Koliko potem še za učitelja ostane? Je li mogoče s tem pičlim plačilom sebe, svojo družino pošteno živiti? Si je li mogoče še kak časopis ali kako koristno knjigo za daljno izobraževanje kupiti? Pa še to plačilce, s katerim se ne more ne živeti, ne umreti, se učitelju jako neredno odrajuje. Kar bi človek o božiču dobiti imel, se mnogokrat prigodi, da še v drugem božiču komaj dobi. Če pa tožujemo in priganjamo, da bi se zaostalo plačilo kmali iztirjalo, nas pa le s poterpežljivostjo tolažijo. Ali take poterpežljivosti smo kmali do gerla siti; želodeci pa le prazni ostanejo! (Veselost in živo gibanje.) Gospoda moja! stavim Vam pred oči osodo vaškega učitelja, ki dobiva plačilo pri zanikernem županu. Taki revež komaj včaka, da je „den ersten“ in že za rano zjutraj se napoti s kvitanco v žepu k županu. Pred županovimi vratimi stojé si misli: Da bi le dobil plačilo! Na vrata ko zajček plašljivo poterka in na resno besedo: „herein!“ odpre vrata. V sobo stopivši se gosp. županu do tal priklone in mu dá ponižno kvitanco. Župan kvitanco prebravši prijazno pogleda učitelja, ter mu smehljaje še reče: „Danes ni denarja v kasi, pridite drugikrat!“ Tudi drugič učitelj kmali pride denarjev iskat, al županova žena na pragu stoječa že od daleč miga, da ne bo nič, da župana ni doma. V tretjič ali četertič morda še le dobi ubogi učitelj svoje kervavo zasluženno plačilce. Tako beraštvo in pa veselje do šole in otrok se nikakor ne strinja! (Živ. priznanje.)

O ti zlala doba, ki za nas učitelje na Kranjskem nimaš boljšega zavetja, in ne veš pripravnejšega mesta za nas najdeti; naši potomci bodo stermé prebirali liste tvoje zgodovine, ter se čudili nad tvojo nepravico, s katero plačuješ trud svojih — učiteljev! (Dobrokljici.)

To pa se vé, da se vse drugače dozdeva onemu „Vaterland-ovemu“ dopisniku iz Kranjskega, kateri je pisal o nas ljudskih učiteljih, kot da bi mi potuhnjeno kovali novarijo zoper cerkev in duhovnike, ter da vživamo višje plače, nego Bog si ga vedi kdo. Temu sovražljivemu dopisunu zakličem evangelske besede v spomin: „Hinavec! izdéri poprej bruno iz svojega očesa, in potem glej, da izdereš pezdri iz očesa svojega brata!“ Slepá strast, da ubogi učitelj več ne ječi pod težkim jarmom posamesnega prevzetneža, ti je narekovala oni dopis! Spominjam se Prešernovih besed, da „manj strašna noč je v zemlje črnem krilu, kot so pod svitlem solcem sužni dnovi!“ (Burni živioklici.)

Ali je pa res Kranjska tako ubožna, da plače svojim učiteljem zboljšati ne more? Ni res tako! Ravno kar smo čitali v novinah, da se jej bode zdaj na leto okoli 70.000 gold. davka odpisovalo. S tim zneskom se dostojno vse učiteljske plače lahko zboljšajo. Če je dežela do zdaj mogla to breme nositi, ga bode tudi dalje še zmagovala. Da je vsako leto mnogo kmetij prodanih, tega niso krivi toliko visoki davki, mnogoveč slabo in zapravljivo gospodarenje dotičnih kmetovalcev. Glejte, ubožna Istrija je ljudsko šolstvo v duhu sedanjega časa vredila, premožnejša Kranjska bi pa tega storiti ne mogla! — Iz ust nekega deželnega poslanca sem slišal, da Kranjska plača okoli 2 milijona direktnega davka. Kranjska ima sedaj nekaj nad 300 učiteljev, in če to število pomnoži na 500, ter se vsakemu učitelju počez odloči 500 gold. na leto, bi to znašalo 250.000 gold. in na

vsak goldinar posrednjega davka bi prišlo 8 kr. šolske doklade. To ni veliko, če se pomisli, da se za druge manj koristne naprave, kot je pa ljudska šola, viši doklade plačujejo. (Dalje sledi.)

Šolsko obzorje.

Iz Notranjskega. (*Okrajni učiteljski zbor v Planini dne 20. in 21. septembra.*) Na dnevnem redu so bile sledeče točke:

1. Učni načerti. 2. Kakošen naj bode občni zbor učiteljski v duševnem in telesnem obziru? 3. Poročilo o okrajni učiteljski bukvarnici in pojasnilo o društvu „Šoli“ v Idriji. 4. Ali je sedanja nedeljska šola potrebna ali ne? Ali kaj koristi? Ali naj se opusti? Kaj namesto nje? 5. Ali je pričakovati, da bodo krajni šolski sveti kdaj poprijeli se svoje važne naloge in sodelovali z učiteljem na blagor šole? Kaj je učitelju mogoče v tej zadevi storiti? 6. Red in mir pred in med naukom in po nauku. 7. Razgovori o učnih predmetih. 8. O učnih pomočkih. 9. Ali je po vpeljavi novih šolskih postav poznati kaj napredka pri šolstvu? Kaj je največi zadržek natančni izpeljavi teh postav? Kaj naj stori in poskuša učitelj v tej zadevi? Kako se mladina kaže pri sedanjem spremenjenem nauku? 10. Ali se v ljudski šoli gledé omike, redoljublja, zdravja, snage, sedaj zadostno stori? Ali je moč več doseči? 11. O vpeljavi novih šolskih tiskovin. 12. Nasvetje, želje, pritožbe i. t. d.

K zboru se je sošló z g. Stegnarjem vred, ki je kot okrajni šolski nadzornik skupščini predsedoval, 12 učiteljev logaškega okraja. Kot gosta sta bila pričujoča postojnski učitelj g. Dermelj in sedanji štajerski učitelj Lapajne. Zborovanje se je 20. sept. pričelo ob 3 popoldne in je trajalo ta dan do 6. ure zvečer. 21. se je zborovalo od 8 zjutraj do 1 popoldne, in od 2 — 5 popoldne. Zbor je pričel pervesednik s serčnim pozdravom na vse došle svoje učitelje, zlasti na omenjena gosta. O prvi točki je poročal Lapajne, ter podpiral svoje, na podlagi obstoječih šolskih postav izdelane učne črteže. Akoravno je povdarjal, da vlada od nas toliko žertve zahteva, da duh časa in koristi zanemarjene ljudske omike tirjajo, da učitelj obilo obilo podučuje; vendar so število učnih ur na teden za nerazdeljeno enorazredno ljudsko šolo znižali od 30 na 24 ur, rekoč, da zarad daljave do šole, zarad mraza, zarad paše in poljskih del, starši nikakor ne bodo dopustili, da bi bili njihovi otroci toliko časa v šoli. Takisto se je iz ravno teh vzrokov pri I. oddelku na razdeljenih enorazrednih ljudskih šolah namesto 13 ur odločilo le 12, in pri II. (višem) oddelku namesto 19 pa 15 ur na teden. Učni črteži za 2-, 3- in 4razredne ljudske šole sprejeli so se po nasvetu poročevalca enoglasno.

O drugi točki poročal je sam g. nadzornik. Govor njegov priobčuje „Tov.“ Tudi gospod Poženel, učitelj v Črnem verhu, je to vprašanje pisмено rešil.

O okrajni učiteljski bukvarnici v Idriji poročal je knjižničar Lapajne: Število knjig se je v tekočem letu pomnožilo na 115. Darovali so jih šolski dobrotniki mnogo in tudi nekoliko vlada. Med dobrotniki naj bodo omenjeni p. n. gospodje: Pleško, sodnijski pristav v Kamniku, Ant. Kacin, duhoven v Ternovem, nadzornik Stegnar, učitelj Vovk v Cerknici, pisar Lapajne v Planini. Časopise imela je bukv. sledeče: „Tovarša“, „Verteca“, „Pravnika“,

„Schulbote“, „Verordnungsblatt“ naučnega ministerstva. Knjižničar je posojeval: „Slovensk. gospodarja“ in „Besednika“. Materijalni stan je ta-le: Dohodkov je bilo čistih le 16 goldinarjev. Stroški pa so znašali za naročnino časnikov, za nakupovanje in vezanje knjig in druge potrebsčine 35 gold. Ker bodo družabniki težko pobotali bukvarnični dolg, moral bode knjižničar iz svojega žepa to storiti — na blagor šolstva.

Vdeleževali so se pri knjižnici vsi učitelji logaškega okraja, akoravno vsi doneskov odrajtovati niso mogli. Po dokončanem sporočilu določili so se časniki za prihodnje leto in tudi red, po katerem bodo hodili od učitelja do učitelja. Poslednjič se je naprosil gospod nadzornik, da bi on vredoval v prihodnjem letu bukvarnico namesto učitelja Lapajne-ta, ki zapusti Idrijo in se preseli na Štajersko.

O 4. točki — nedeljska šola — je spregovoril gosp. Požar, učitelj logaški. On meni, da je nedeljska šola zaradi tega na kmetih nepotrebna, ker mladina v to šolo hoditi ne mara, in dokazuje, da se v mnogih krajih prav slabo ali celo nič ne obiskuje, ter nasvetuje da bi nehala. Ko se potem ta stvar tako razjasne, da vsled ukaza od 12. julija l. 1869. bode nedeljska šola še ostala do konec šolskega leta 1871 — 72, in ko drugi učitelji terdó, da v nekterih krajih mladina pridno dohaja v to šolo; sklene se, da v tej stvari ostane v log. šolskem okraji pri starem. Opomne se tudi, da nedeljska šola more biti namesti tistega poduka, katerega omenja §. 13. učnega in šolskega reda od 20. avg. l. l. za šolsko mladež od 12. — 14. leta.

O 5. točki — krajni šolski sveti — je tudi g. Požar prvi omenjal. A tudi drugi gospodje učitelji so se živo razgovarjali o tem vprašanji. Iz vseh govorov se je posnelo, da krajni šolski sveti ne umó svoje važne naloge in nimajo veselja do šole. Učitelj mora po postavi svoje želje najpervo razodeti krajnim šolskim svetom. A kako žalostno je to, ako so ti svetovalci gluhi in slepi za vse, kar učitelj nasvetuje in prosi za blagor svoj in blagor šolstva?! Obžalovali so zopet vsi učitelji pri tej priložnosti, da so duhovni merzli in nekteri celo sovražni šoli. Prav nevoljno so nekteri pripovedovali, kako strastno so se nekteri jeli obnašati kot sovražniki šolstva in učiteljstva. Res žalostno, pa resnično!

Sklenilo se je poslednjič v tej zadevi to - le: Vsak učitelj naj se z vljudnim podučevanjem potruži, da si srenjske može za šolo ogreje. Ako bi vkljub temu ničesar za šolo storiti ne hotli, ako bi tudi najpotrebnejših reči ne preskerbeli, porabi naj učitelj postavno pot, namreč pritoži naj se pri okrajnem šolskem svetu, in ako se tù ničesar ne zgodi, odperta mu je pot do deželnega šolskega sveta. Z duhovniki naj se pa ravna tako, kakor se spodobi vsakemu mikanemu človeku, h katerim se pač učitelj mora pristevati.

O 6. vprašanji poročal je g. Petrič, učitelj v Grahovem. Razložil je nam prav mikavni način, po katerem se ravna, da ima otroke prav pazljive pri poduku. Zlasti način, po kojem se varuje raztresenost pri branji, je zelo zanimiv. Ker toraj ne vtegnem te stvari razpravljati, bode morebiti g. Petrič blagovolil svojo metodo v „Tov.“ razjasniti.

O učnih predmetih in učnih pomočkih (7. in 8. točko) podučeval je g. nadz. nazoče učitelje, kako naj obravnavajo ta ali uni predmet in kterih učnih pomočkov naj se pri posamnih naukih poslužujejo. Vsa lepa vodila, ktera jim je pripovedoval, ne morem to zaznamnovati; obžalujem le, da je čas prenašlo teklo, da bi ga bili še dalje poslušati mogli, kar smo vsi

serčno želeli. Ostalih točk se ni moglo pretresovati, ker je bil čas naglo minul. Pri skupnih objedih, večerji, zajterku, kosilu — za ktere se je naš predobri g. nadzornik le preveliko škodoval, bilo je prav živahno. Napitnice, govori, petje veršilo se je drugo za drugim tako ljubo, da bode ta shod vsem v prijetnem spominu ostal. Zato~~ra~~^{ra} priserčno zahvalo izrekam gosp. Stegnarju, našemu nadzorniku, za njegov trud in njegovo žrttev, s katero le je bilo mogoče napraviti prijetna dneva v domači hiši tovarša gosp. Božiča, ki je prav gostoljubno svoje brate postregel. Toraj tudi njemu serčna hvala!

Iz Žirov. (Očitna zahvala.) Z veselim sercom naznanjam, da so se učilni pripomočki v naši šoli, katerih število je v treh letih do dvanajst narastlo, zopet pomnožili. Naš občespoštovani in ljubljani okrajni šolski nadzornik g. F. Stegnar je poklonil naši šoli nov zemljevid kranjske dežele, katerega je izrisal in založil gosp. nadzornik sam. Zemljevid je zlasti zato hvale in priporočila vreden, ker se na njem vsak političen ali šolski okraj že po različnosti barve spozna; tudi so krajna imena razločno in s tako velikimi čerkami natisnjene, da jih učenci od dalječ lahko razločijo in berejo. Kako veselo pa imajo otroci nad tem zemljevidom, iskaje to ali uno mesto, ta ali uni terg, to ali uno vas — ti, bralec, ne morem povedati.

Druga zdatna pomoč dohaja naši šoli po častit. g. fajmoštru in po g. županu Fr. Blažiču. Po skerbi gosp. fajmoštra vpisana je naša šola že več let v družbi sv. Mohora, in tudi lepoznavski list „Vertec“, katerega naša šolska mladina z velikim veseljem prebira, naročili so nam na svoje stroške. In kaj še. Pri nas tudi revni, ubožni otroci niso brez podpore. Župan naš namreč je tako dober, da mi je letos že v tretje po 6 gold. iz srenjske blagajnice dovoliti blagovolil, da nakupim za ta denar revnim učencem bukev, pisalnega orodja i. t. d.

Da si tudi pri nas imena šolskih dobrotnikov v hvaležni spomin v šolsko kroniko vpisujemo, se vendar tudi spodobi, da omenjenim gg. dobrotnikom za hvalovredno djanje javno hvalo izrečem in pristavim: Bog nam daj na Slovenskem obilo enakih šolskih dobrotnikov!

Jos. Čerin.

Premembe v učiteljskem stanu in razpis služeb.

G. Mih. Jost, poterj. pripravnik, pride za podučitelja v Zagorje (pri Savi). G. J. Kernec prestavljen je z Iga na Črnuče. G. Jož. Vovk, podučitelj v Cerknici, se je službi odpovedal. G. Matej Juh, učitelj v Hrenovicah, je umrl.

Na ljudski šoli v Cerknem je razpisana učiteljeva služba z letno plačo 500 gld., ktera se bode poviševala po namenu deželne postave od 10. marca l. 1870, št. 18. Prošnje s potrebnimi dokazi, sosebno se spričevali o pripravnosti za učiteljstvo naj se vložijo naj dalje do 22. decembra t. l., in sicer pri krajni šolski oblastnji v Cerknem. Ko bi ne bilo prosilcev sposobnih za to službo, bo namesto učitelja imenovan podučitelj z letno plačo 300 gld. izmed onih prosilcev, ki dokažejo pripravnost za tako službo. Od c. k. okrajnega šolskega svetovalstva v Tominu, dne 10. oktobra 1871.

Učiteljske službe so še razpisane na Kranjskem: v Čatežu z letno plačo 240 gld. 44 kr.; prošnje se oddajajo pri okrajnem šolskem svetu v Kerkškem do 15. t. m.; v Planini (Stockendorf) z 200 gl., pri okrajnem šolskem svetu v Črnomlju; v Zatičini z 210 gl., pri okrajnem šolskem svetu v Litiji do 20. t. m.; v Idriji (podučiteljeva) s 300 gl., pri rudarskem vodstvu do konec t. m.; v Gorjah na Gorenskem s 360 gl., pri okrajnem šolskem svetu v Radolici do 18. t. m.; pri sv. Gregorji z 280 gl., pri okrajnem šolskem svetu v Kočevji do 20. t. m.